

Szabados Ferenc

Ez a kép 1937-ben vagy 1938-ban készült Budapesten. Valami igazolványból vehettem ki, de nem emlékszem, hogy miféleből. Ilken születtem 1920-ban. Vásárosnaményban jártam polgárba. Erre az időre oda is költöztem. Három osztálynál többet is járhattam volna, hiszen a jó tanulmányi eredményem alapján ösztöndíjat kaptam. Az apám azonban a csökkentett tandíjat sem tudta kifizetni. Így maradt a szabóság. Még Naményban tanultam ki tanoncként a szabómesterséget. A bátyáim, Jenő és Ernő is Vásárosnaményban jártak iskolába, és ott tanulták ki a szabásmesterséget is. [Vásáros]Namény Ilknél sokkal nagyobb hely, majdnem város volt. Volt több imaháza is, hiszen 180 zsidó család élt ott. Nem volt közülük neológ egy sem, ám volt, aki vallásosabb volt, mint a többi. Ízlés és ismeretség szerint oszlottak széjjel az imaházak között. Arra is emlékszem, hogy a fiataloknak külön imaházuk volt. Vásárosnaményban komoly hitközség volt. Sakterrel, rabbival, jesivával és főleg -- ami miatt odamentünk -- heiderrel [héder]. Reggel fél hatkor keltünk, imádkoztunk, és kezdtük a tanulást. Nyolcra már benn ültünk a református iskolában, és délután megint a heiderben tanultunk. Az ottani zsidó közösség látott el bennünket. Egy kereskedőnél helyeztek el, nála aludtam, de enni minden nap máshol ettem. Be voltunk osztva, hogy az ilki zsidó gyerekek melyik napon kinél ebédelnek. Tórát és Talmudot délután tanultunk, hogy a zsidóságra is előre haladjunk. Vásárosnaményból kéthetente jártam haza. Olyan szegények voltunk, hogy gyalog mentem. Az volt a szórakozásom, hogy volt egy

szekérkerék, és azt hajtottam egy pálcával magam előtt. Sábesszor jöttek a városba olyan zsidók, akik egy kicsit többet tudtak a zsidóságról, és kikérdeztek bennünket. Minden héten levizsgáztattak bennünket. Jenő 1930-ban ment fel Pestre, és nyitott a Baross utcában egy szabóműhelyt. Amikor Ernő és én is kidolgoztuk a tanoncéveinket, már ott várt bennünket a postán a pénz a vonatjegyre. Mindannyian csatlakoztunk hozzá, és testvérként együtt dolgoztunk. Én 1937-ben csatlakoztam két idősebb testvéremhez Pestre. Nagyon néztem, amikor megérkeztem Pestre, hogy a testvéreim tréflit esznek. [Vásáros]Naményban és Ilken elsősorban zsidó gyerekekkel barátkoztam. Amikor azonban felkerültem Pestre, már keresztény barátaink is voltak. A kóserságot sem tartottuk. Nem volt velünk anyám, hogy ügyeljen erre. Amíg el nem kerültem munkaszolgálatba 1941-ben, eljártunk kirándulni, moziba és tánciskolába is. Bár a barátaink többsége a zsidók közül került ki, keresztényekkel is barátkoztunk. Ez nem volt kizáró ok, mert mindenkin az embert néztük. És ha tisztességes volt, barátkoztunk vele.